

הרפתקה במבצר

שרידי מבצר צלבני מרשים, מסלול רגלי בין עצי בר ובוסתן, תצפית נוף מרהיבה, ומפגש עם מגוון חיות בר ייחודיות. בואו לגלות את גן לאומי כוכב הירדן

כתבה: יונית סלע, רשות הטבע והגנים, מחוז צפון

2. עץ החורש והיער הנפוץ ביותר בישראל:

3. לי פירות נאים שמהם מכינים דבלים:

4. בצלי אפשר לשבת כל השנה (אני לא עומד בשלכת) ואת פירותי השחורים והמוארכים תוכלו לטעום בקיץ:

5. סוג עץ המונה כמה מינים בישראל, פירותיו נתונים בכוסית הנקראת ספלול:

6. פריחתי המרהיבה והריחנית מבשרת את בוא האביב ומפירותי מכינים גם מרציפן:

7. מפירותיו של עץ זה מפיקים שמן בעל סגולות תזונתיות:

8. שתזכו למצוות ולמעשים טובים ככמות גרגרי הפרי שבי:

(מחסן תשובות: אלון, אלה, שקד, צבר, תאנה, חרוב, זית, שקד, רימון)

כעת אספו את האותיות מתוך הריבועים המסומנים בתשובות, וגלו מי היה מפקד הכוחות המוסלמיים שניסו לכבוש את המבצר:
   -

גן לאומי כוכב הירדן. מסיירים בשרידי המבצר. צילום: ארכיון רשות הטבע והגנים

עצי הבר והבוסתן

בראשית המאה ה-18 הוקם על חורבות המבצר הכפר הערבי "כאוכב אל הווא" ותושביו נטעו עצי פרי רבים, בנוסף לעצי הבר שגדלים כאן. צאו למסלול רגלי בין הבוסתנים ונסו לזהות את העצים (היעזרו במחסן התשובות למטה):

1. הפתגם אומר שאנחנו הישראלים דומים לפירותיו - דוקרים מבחוץ ומתוקים מבפנים:

גן לאומי כוכב הירדן ממוקם בלב הרמות הבזלתיות של הגליל התחתון המזרחי, בין שמורות טבע ונחלים, נישא על קצה רמת כוכב. לא סתם מכונה המקום "בלוואר" (יפה נוף) ו"כאוכב אל הווא" (כוכב הרוחות) - נוף מרהיב עין נשקף מכל עבר והמבצר הצלבני נישא ככוכב בשמיים. סיירו ברחבי הגן, ענו על החידות הבאות וגלו מה מסתתר בגן לאומי כוכב הירדן.

לטיול יצאנו

איך מגיעים? מכביש 90, צמח-בית שאן, לכיוון מערב על פי השילוט. מסלול: בתוך האתר כשעה עוד באתר: אזורי פיקניק, מזנון ושירותים, מצפה, תצפית לתחנת האכלה לנשרים, גן פסלים של האמן הישראלי יגאל תומרקין, שביל נוף. עלות כניסה: מבוגר - 20 ש"ח, ילד - 9 ש"ח. לפרטים נוספים: 04-6581766, www.parks.org.il

גן הפסלים של יגאל תומרקין. צילום: דורון ניסים, רשות הטבע והגנים

5. מהו שמה של הרמה של שבקצה המזרחי של נבנה המבצר?

6. הקיפו את המבצר מכל עבריו, במבצר זה היו שלוש כאלו?

7. איך קוראים לסדק שבחומה שדרכו יורים הקשתים המגנים על המבצר?

8. באיזו צורה בנויים הגגות ומשקופי השערים במבצר?

9. היכן שמרו אנשי המבצר מים לשעת חירום?

10. מהו שמו הלטיני של המגדל המזרחי שאותו כינו המוסלמים "בשורה"?

(מחסן התשובות: אבירי מסדר יוחנן הקדוש, גיר, בזלת, חפיר, חומות, חרך ירי, קשת, ברביקן, בור מים, רמת כוכב)

כעת אספו את האותיות המסומנות בריבועים בתשובות ומצאו מהו שמו של יוצר גן הפסלים באתר וחתן פרס ישראל לשנת 2004:

(מחסן התשובות: זאב, השבר הסורי אפריקאי, צבוע, צבי, ירדן, נחל תבור)

כעת אספו את האותיות מתוך הריבועים המסומנים בתשובות, ומצאו מה שמו של מבצר כוכב הירדן בשפה הלטינית:

המבצר

גולת הכותרת והלב של גן לאומי כוכב הירדן הוא המבצר הצלבני המפואר, הנחשב לאחד מגדולי הישגיהם האדריכליים של הצלבנים. מהשרידים שלו אפשר ללמוד על הפאר הרב ועל הבנייה המצוינת שאפיינה את הסגנון הצלבני. נסו לזהות את הפרטים ברחבי המבצר (היעזרו במחסן התשובות למטה)

1. מהו המכשול הראשון שבו ייתקל הפולש בבואו לכבוש את המבצר?

2. מאיזה סוג אבן הייתה בנויה הקומה העליונה של המבצר?

3. שם המלא של אנשי המבצר הידועים בכינויים ההוספיטלרים הוא:

4. מהי האבן המקומית השחורה שממנה בנו הצלבנים את חלקי הפגועים של המבצר?

תצפית הנשרים

באזור כוכב הירדן אפשר לחזות בתופעות גיאולוגיות ייחודיות. נהרות קדומים, נחלים זורמים וחיות בר רבות שחלקן ייחודיות לאזור זה ונמצאות בסכנת הכחדה. האם תצליחו לגלות אותם? (היעזרו במחסן התשובות למטה)

1. חיית שדה קלת רגליים ובעלת קרניים הנפוצה באזור זה?

2. מהו שמו של הנחל הסמוך ושל שמורת הטבע הקסומה שמצפון לנו?

3. רגליי הקדמיות גדולות מרגליי האחוריות, פרוותי עוטה פסים, אני אוכל בשר, אך אינני צייד. מי אני?

4. מושג מתחום הגיאולוגיה המגדיר את מבנה השקע הגדול והארוך המשתרע ממזרח לנו?

5. כשאני והכבש יחד גרים, זהו חזון אחרית הימים, מי אני?

6. נהר גדול המוזכר גם בתנ"ך ומהווה את הגבול עם הממלכה השכנה: